

Wolfsmelkpijlstaart

In 'Vlinders' van november 1992 deed J. Wijma verslag van een vondst van 30 rupsen van de Wolfsmelkpijlstaart (*Hyles euphorbiae*) in haar tuin in de gemeente Bergen. Hier is inderdaad sprake van een bijzondere vondst. Het is namelijk voor het eerst sinds 1965 (een enkele rups in Rheden in 1972 uitgezonderd) dat deze soort in Nederland gemeld wordt! De vindplaats langs de Maas is niet zo bijzonder aangezien de Wolfsmelkpijlstaart in NW-Europa een rivierbegeleidende soort is. De vindplaats in Bergen is overigens wel een nieuwe locatie voor deze soort. In de 'De Nederlandse Pijlstaart-vlinders' (KNNV WM 180) gaf ik uiting aan mijn vermoeden dat de voornaamste oorzaak van het destijds verdwijnen van de Wolfsmelkpijlstaart uit Nederland een opeenvolging van slechte zomers zou zijn. Hieruit volgend zou natuurlijk aangenomen kunnen worden dat de soort in een warm jaar wel weer eens terug zou kunnen keren. En inderdaad, de zomer van 1992 was erg warm en ziedaar de Wolfsmelkpijlstaart maakt zich op voor een come-back! Interessant zou natuurlijk zijn om te vernemen of de soort er ook werkelijk in slaagt om zich voor langere

tijd in Nederland te vestigen. Een oproep aan iedereen om aanstaande zomer groeiplaatsen van met name Cypruswolfsmelk en Hekselmelk langs de grote rivieren goed in de gaten te houden en eventuele vondsten door te geven aan De Vlinderstichting. De tekening van de Wolfsmelkpijlstaart in het vorige nummer van 'Vlinders' heeft overigens betrekking op de ondersoort *conspicua*. De Nederlandse rupsen zien er heel anders uit. Het exemplaar uit onderstaande foto benadert de Nederlandse exemplaren meer. Voor fotomateriaal van Nederlandse rupsen houd ik mij overigens gaarne aanbevolen.

Jan Meerman, Belize

Postzegels

Verzamelaar van postzegels met vlinders zoekt gelijkgestemde collega's die met hem willen ruilen.

Schrijf of bel naar: G.F.W. van Vliet, Lindenlaan 259, 1185 LK Amstelveen, tel. 020-6452326.

PEN-eiland bij Muiden

Er zijn plannen om op het zogenaamde PEN-eiland ten westen van Muiden een vuilstort aan te leggen. Voor hiertoe besloten wordt wil men weten of het gebied waardevol is voor planten en dieren. Over de vlinders van dit gebied weten we echter niets. Wie heeft er gegevens over dit gebied of wil er dit jaar een paar keer

De rupsen van de Wolfsmelkpijlstaarten kunnen in kleur variëren van rood tot geelgroen.

gaan kijken? Graag contact opnemen met Inge van Halder, De Vlinderstichting (08370-24224).

Boomblauwtje en mieren

Behalve dat de rupsen van het Boomblauwtje op veel verschillende planten leeft, is er nog iets vreemds aan de hand; de mierenamenleving verschilt heel sterk per rups. Ik heb de soort al vele malen gekweekt met het doel de myrmecophile eigenschappen te bestuderen. Soms is er nauwelijks interesse van de mieren voor de rups, maar in andere gevallen is er een hechte band met de mieren, en is de rups actief met de tentakeltjes en de 'honingklier'. Het is niet uitgesloten dat de waardplant hier een invloed op uit-oefent. Ik kreeg bijvoorbeeld een veel betere mierenbinding als ik de rupsen op vuilboom-bessen kweekte dan op kornoelje. Het aantal waarnemingen is niet groot genoeg om hier conclusies uit te trekken, temeer daar ook erfelijke eigenschappen een rol spelen. Noch Peter van Wely noch Hermy Middelhuys vermelden iets over mieren bij hun rupsen (Vlinders, november 1992). Als die er wel geweest waren hadden ze dat ongetwijfeld geschreven. Zelf heb ik ook nog nooit een mier bij de rups gevonden in de vrije natuur. In het belang van het onderzoek zou ik de lezers willen vragen om bij het vinden van Boomblauwtjes-rupsen even op te letten of er mieren bij de rups zijn. Het is dan zaak zo'n miertje mee te nemen en te (laten) determineren of het naar mij op te sturen. Natuurlijk is het van belang de waardplant te vermelden. Ook waarnemingen van rupsen zonder mieren zijn belangrijk. Dat geldt overigens ook voor andere blauwtjes, Kleine pages en Vuurvlinderrupsen. Samen met De Vlinderstichting kunnen we mogelijk wat verder met ons onderzoek komen.

N.W. Elfferich,
Mathenesserdijk 95B, 3027 BE Rotterdam.

Trek van de Atalanta

Tijdens een fietstocht op 26 september jl., in de omgeving van Zwartsluis (Overijssel), kwam ik regelmatig *Atalanta's* tegen. Opvallend hierbij was dat de exemplaren steeds vlogen en niet gingen zonnen of eten. Bij de Belterwijde aangekomen speurde ik de plassen af naar vogels. Ook hier kreeg ik van verschillende plaatsen steeds één of enkele laag over het water vliegende *Atalanta's* in beeld. In korte tijd zag ik al een dertig stuks. De vlinders vlogen gericht en het was duidelijk dat het hier om trek ging. Om uit te vinden om wat voor aantallen het ging besloot ik een telling te houden vanaf de parkeerplaats langs de Blauwe Handse weg. Deze weg loopt door het midden van de Belterwijde en ligt in kilo-

foto: Joop Schaffers

meterhok 201-522. Het was deze dag onbewolkt, een lichte ZO-wind met een temperatuur van boven de 20°C.

Met de verrekijker 10 x 42 keek ik over het open water in zuidwestelijke richting. De vliegrichting van de Atalanta's lag tussen zuid en oostzuid-oost. De afstand waarop exemplaren met de kijker nog te ontdekken waren lag op iets meer dan 300 meter. Tegen het licht gekleurde water en de lucht waren ze goed te zien. De telling duurde van 12.45 tot 13.30.

Totaal werden in deze drie kwartier 60 exemplaren genoteerd. Omgerekend is dit 80 exemplaren per uur. Alle vlinders vlogen zeer gericht op 1 tot 4 meter boven het water. Met snelle vleugelslag en af en toe een zweefvluchtje gingen ze één voor één tegen de wind in naar warmere oorden.

per uur langs. Met vliegsnelheid van 9,2 km/uur betekent dit dat er $240:9,2 = 26$ trekkende Atalanta's per km aanwezig waren.

Dit lijkt relatief weinig maar de trek werd die dag al waargenomen rond een uur of tien 's ochtends ten zuiden van Meppel en bij Zwartsluis. Na de telling om 13.30 fladderden nog steeds vrolijk tientallen vlinders naar het zuiden. Uitgaande van 5 geschikte vleguren voor de soort die dag kom op flinke aantallen vlinders, zeker als je er vanuit gaat dat ze over een groot gebied verspreid voorkomen.

Michel Klemann, Meppel

De Atalanta is in ons land een van de algemeenste trekvlinders.

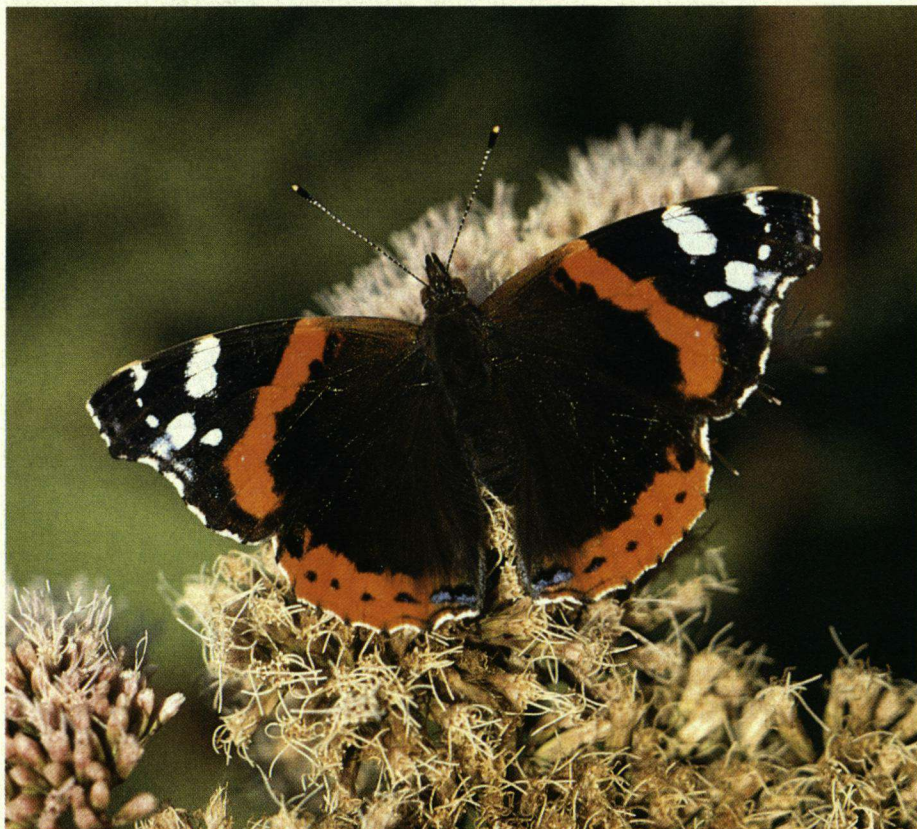

foto: Hannie Joziasse

Om uit te vinden met wat voor snelheid de vlinders vooruit kwamen heb ik één exemplaar over 600 meter gevolgd met de fiets. Met een stopwatch in de hand en een aantal kilometerpaaltjes langs de weg kon ik over 6 stukken van 100 meter de tijdsduur opnemen. De vliegsnelheid lag tussen de 29 en 61 seconde per 100 meter. De gemiddelde vliegsnelheid van dit exemplaar lag op 39 sec/100 meter. Omgerekend naar kilometers is dit 9,2 km/uur.

Nu wordt het erg verleidelijk om deze getallen om te gaan rekenen naar aantallen per uur en per km. Over een lengte van 1 km, haaks op de trekrichting, kwamen rond de middag $3 \times 80 = 240$ Atalanta's

lepen voor lepepage

In het vorige nummer van Vlinders meldde Guido Smeets het voorkomen van de lepepage in het centrum van Heerlen. Om deze zeldzame soort meer leefmogelijkheden te bieden heeft de gemeente Heerlen besloten extra lepen te gaan aanplanten.